

Column

De sociale prioriteiten van het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie

Hoewel een aankomend Voorzitterschap natuurlijk voor een groot deel afhankelijk is van de vooruitgang die door de onmiddellijke voorganger werd gerealiseerd en het dus afwachten is wat het huidige Zweedse voorzitterschap kan bereiken, is het toch mogelijk nu reeds de krijtlijnen van het onderwerp 'Sociaal beleid' van het Belgische voorzitterschap te schetsen. Deze zullen draaien rond een drietal thema's: ten eerste, het opstarten van Europese samenwerking rond pensioenen, ten tweede, het preciseren en versterken van de bestaande samenwerking inzake de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting en, ten derde, het pad efenen voor de hervorming van de bestaande regelgeving inzake de coördinatie van socialezekerheidsstelsels.¹

Wie enigszins vertrouwd is met de Europese dynamiek die zich de voorbije maanden heeft afgespeeld, weet dat deze prioriteiten geenszins uit de lucht komen vallen. Zij liggen inderdaad in het verlengde van de afspraken die de staats- en regeringsleiders in maart 2000 maakten op de historische 'Top van Lissabon'. Deze Europese Raad zorgde er ondermeer voor dat voor het eerst een zeker evenwicht werd gevonden tussen het economisch beleid, het tewerkstellingsbeleid en het sociaal beleid, die de drie zijden van een gelijkzijdige driehoek vormen. Meer concreet stelde de 'Top van Lissabon' dat werk moest worden gemaakt van Europese samenwerking rond twee concrete domeinen: pensioenen en sociale uitsluiting. Daartoe werd een nieuwe werkwijze voorgesteld, de zogenaamde 'Open coördinatiemethode' die, kort gezegd, de weg opent voor een proces van wederzijdse uitwisseling van infor-

matie over het plannen, het onderzoeken, het vergelijken en het aanpassen van het sociaal beleid van de lidstaten op basis van gemeenschappelijke doelstellingen.

De daaropvolgende Europese Raden van Nice (december 2000) en Stockholm (maart 2001) bevestigden deze verbintenis en gaven het Belgisch voorzitterschap een aantal concrete mandaten.

Europese samenwerking inzake pensioenen

Het duidelijkste mandaat kreeg België voor wat betreft de Europese samenwerking rond pensioenen, waarover de Conclusies van de Europese Raad van Stockholm zeggen dat *'de mogelijkheden van de open coördinatiemethode maximaal moeten worden benut, wanneer de situatie het toelaat en in het bijzonder op het gebied van de pensioenen'*.

Hoe moeten we dit interpreteren? Uiteraard komt het de lidstaten toe hun pensioenregelingen en de modaliteiten voor de financiering daarvan zelf te bepalen. Maar alle Europese lidstaten worden geconfronteerd met dezelfde fundamentele sociale uitdaging die erin bestaat dat zij *de kwaliteit van hun pensioenregelingen op peil dienen te houden en te verbeteren*. We moeten inderdaad de voorkeur geven aan een ruime benadering van de pensioenuitdaging, zodat de lidstaten wanneer zij hun systemen aanpassen in functie van de vergrijzing van de bevolking rekening kunnen houden met de *sociale* doelstellingen op lange termijn. Het debat over de toekomst van de pensioenen wordt, zeker op Europees niveau, vaak vanuit

* Minister van Sociale Zaken en Pensioenen. (België)

één enkel oogpunt gevoerd, met een sterke nadruk op de financiële leefbaarheid van de stelsels en waarbij onvoldoende aandacht wordt besteed aan de positieve sociale weerslag van de pensioenen. De pensioenuitdaging is geen financiële uitdaging met enkele sociale aspecten: het gaat in essentie om een sociale uitdaging waaraan financiële aspecten zijn verbonden.

Deze sociale uitdaging die onder meer verband houdt met de meer doeltreffende strijd tegen de armoede bij de gepensioneerden, het vrijwaren van de bestaande pensioenregelingen met hun intrinsieke solidariteit, de ontwikkeling van aanvullende pensioenen als bijkomende sociale bescherming voor een groot aantal gerechtigden en meer tewerkstellingsmogelijkheden voor oudere werknemers dient ook een centrale plaats in te nemen in onze Europese discussies.

De Belgische regering wil het debat over pensioenen, dat door het Zweeds voorzitterschap werd opgestart, tijdens de tweede helft van dit jaar voortzetten. Meer bepaald willen we trachten overeenstemming te bereiken over een reeds gemeenschappelijke sociale doelstellingen voor de Europese pensioenstelsels.

Voor het bepalen van de gemeenschappelijke doelstellingen voor de pensioenregelingen kan worden uitgegaan van de tien 'principes en doelstellingen' die de Europese Commissie in oktober vorig jaar voorstelde in een Mededeling over 'gewaarborgde en duurzame pensioenen'. Ze houden verband met toereikende pensioenen, billijkheid tussen de generaties, solidariteit tussen de pensioenregelingen, gelijkheid tussen mannen en vrouwen, financiële leefbaarheid, enz. Wat op het spel staat is niets minder dan sociale rechtvaardigheid: alle Europese lidstaten moeten gepensioneerde personen een behoorlijk inkomen bezorgen, dat op billijkheid en solidariteit berust. Daarnaast moet uiteraard gewaakt worden over de financiële houdbaarheid van de stelsels en moeten zij bijdragen aan het aanpassingsvermogen van mensen ten opzichte van sociale veranderingen (bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt, in de verhouding tussen mannen en vrouwen etc.). Duurzame pensioenregelingen op basis van solidariteit en gelijkheid zijn de hoeksteen van onze visie van het Europees sociaal model. Indien de lidstaten zich zouden engageren om hun nationaal beleid in de richting van ge-

meenschappelijk bepaalde doelstellingen uit te werken zou dit model meteen een stuk tastbaarder worden.

Sociale uitsluiting: gemeenschappelijke doelstellingen armslag geven

De Europese raad van Lissabon besloot: 'Ei moeten stappen worden gezet om de armoede definitief uit te roeien door adequate, door de Raad voor het einde van het jaar overeen te komen, doelen te stellen'. De Europese staat- en regeringsleiders kunnen er trots op zijn dat zij er inderdaad in slaagden om, op de Europese Raad van Nice van december vorig jaar, een overeenkomst te bereiken omtrent sterke doelstellingen inzake de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting.

Dit politiek akkoord is niet vrijblijvend. Lidstaten worden uitgenodigd om hun nationale beleid uit te werken in de richting van doelstellingen die ondermeer handelen over het garanderen van een fatsoenlijk inkomen en huisvesting, toegang tot gezondheidszorg en opleiding etc. Alle lidstaten leggen op 1 juni 2001 een 'Nationaal Actieplan Sociale Insluiting' neer waarin zij aan de andere landen uitleggen hoe zij in de praktijk zullen trachten de doelstellingen te verwezenlijken en waarin ondermeer wordt aangegeven welke indicatoren en opvolgingsmethoden zij (zullen) hanteren om hun beleid te evalueren. De analyse van deze Nationale Actieplannen moet, tegen het einde van dit jaar, toelaten om de eerste conclusies te trekken aangaande de toekomstige Europese samenwerking op dit gebied.

Voor het Belgisch voorzitterschap komt het er in de eerste plaats op aan om de bestaande samenwerking inzake de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting te preciseren en te versterken. Het komt er nu op aan van de open coördinatiemethode een efficiënt beleidsinstrument te maken, dat tot tastbare resultaten leidt. Daarom is het belangrijk dat we een statistisch apparaat ontwikkelen dat toelaat om de vooruitgang te meten die de lidstaten boeken in de richting van de in Nice overeengekomen doelstellingen. Hoewel dit een zeer complex en politiek gevoelig onderwerp is - lidstaten voelen zich als het ware 'in hun blootje' gezet wanneer hun prestaties met andere landen worden vergeleken - willen we trachten om

tegen het eind van dit jaar een akkoord te bereiken over een aantal gemeenschappelijke (en dus onderling vergelijkbare) kwantitatieve indicatoren.

Dergelijke indicatoren kunnen ervoor zorgen dat de lidstaten echt werk maken van de plechtige beloften die zij aflegden en zullen, op termijn, bijdragen tot een versterking van de Europese sociale zekerheidsstelsels. Immers, een geloofwaardige verbintenis om armoede te bestrijden veronderstelt het in stand houden en versterken van een volledig uitgebouwde sociale zekerheid die permanent moet worden aangepast aan nieuwe sociale behoeften.

Besluit

Een gezamenlijke Europese strategie inzake sociale bescherming, op basis van een open coördinatie, moet een proces zijn waarbij nauw-

keurige, duidelijke en wederzijds overeengekomen doelstellingen worden vastgelegd en na afloop waarvan 'peer reviews' de lidstaten de mogelijkheid geven de beste praktijken in Europa te onderzoeken en daaruit de nodige lering te trekken. Deze strategie mag niet een proces zijn waarbij de Europese Unie zich nationale bevoegdheden toeëigent. De 'beste praktijken' moeten hier wel letterlijk worden opgevat. Europa moet ambitie aan de dag leggen op het gebied van het sociaal beleid: het komt erop aan 'criteria van uitmuntendheid' en geen criteria van middelmatigheid te bepalen.

Dankzij deze benadering kan subsidiariteit een succes worden en in ieders voordeel.

Noot

- 1 Ik zal dit laatste punt in dit korte bestek niet verder uitwerken.